

Banques d'affaires

Sinds enige tijd kan de banque d'affaires, de bank die voor belangrijke bedragen langdurig deelneemt in het aandelenkapitaal van niet-financiële bedrijven, zich in een hernieuwde belangstelling verheugen. Het beleid in Nederland is er van oudsher op gericht de banque d'affaires zoveel mogelijk tegen te gaan. Alleen participeren voor kortere tijd en dan nog slechts voor beperkte bedragen is toegestaan. Dit beleid staat in schril contrast tot dat in bijvoorbeeld Duitsland en Frankrijk, waar het algemeen geaccepteerd is dat banken voor substantiële bedragen in met name ook industriële ondernemingen blijvend participeren. Dat neemt niet weg dat het Nederlandse beleid op zich begrijpelijk is. De Nederlandse economie is relatief klein, terwijl de financiële sector – ook internationaal bezien – relatief sterk is. Juist in die omstandigheid is het gevaar van een te overheersende rol van een bankwezen dat ook nog eens buiten de financiële sector grote aandelenbelangen heeft, niet denkbeeldig. In elk geval is het gevaar aanmerkelijk groter dan in de Duitse of Franse verhoudingen.

Men zou verwachten dat de logica van de interne markt en het streven naar een internationaal 'level playing field' in de bancaire sector de aanleiding zou zijn van de recent opgeleefde belangstelling voor het anti-banques d'affaires-beleid in ons land. De oorsprong van de discussie ligt echter elders, namelijk bij de beschermingsconstructies. Beursondernemingen in Nederland plegen zich langs de weg van statutair vastgelegde constructies te beschermen tegen een ongewenste overname. Juist die constructies zijn een doorn in het oog van de Commissie in Brussel. Of dat een terechte verontwaardiging is, staat overigens nog te bezien. Elke EG-lidstaat kent wel een of andere vorm van bescherming. Afhankelijk van historische ontwikkelingen ligt deze bescherming in het ene land juist meer in wettelijke regelingen verankerd (Verenigd Koninkrijk), terwijl zij in andere landen (Duitsland, Frankrijk, Spanje) een meer institutioneel karakter heeft door allerlei vormen van 'bevriend aandeelhouderschap'. Men zou verwachten dat de Nederlandse traditie, waarbij de regelgeving tot een minimum wordt beperkt en tegelijkertijd machtsblokken als gevolg van geconcentreerde aandeelhoudersschappen zoveel mogelijk worden tegengegaan, bij uitstek past in de gedachte van een vrije gemeenschappelijke markt, maar de werkelijkheid is anders. Het Verdrag van Rome bepaalt onder meer dat bedrijven niet zelf regelingen mogen treffen die de vrije concurrentie belemmeren. De consequentie is dat die landen, zoals Nederland, waar beperkingen in het bedrijfsleven niet van hoger hand zijn geregeld maar aan de private sector zelf zijn overgelaten, uiteraard met een toezienende overheid achteraf, onder vuur komen te liggen. Onder invloed van de door Brussel aangekaarte discussie over de statutaire regelingen wordt in Nederland gezocht naar alternatieven om beursondernemingen te beschermen tegen ongewenste overnames. Kijkend naar vele andere landen lijken die al-

ternatieven vooral te liggen in het parkeren van grote(re) pakketten bij een of meer bevriende financiële instellingen en de ermee gepaard gaande consequentie van grotere machtsconcentraties dan maar voor lief te nemen. En zo komt de discussie dan op de banque d'affaires.

Het ter discussie stellen van de beschermingsconstructies mag dan wel de aanleiding voor een herbezinning op het anti-banques d'affaires-beleid zijn, een noodzakelijk verband tussen deze twee onderwerpen bestaat er niet. Voor 'bevriende financiële instellingen' kan men immers ook lezen: pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. En inderdaad, indien men mag afgaan op de geluiden tijdens bijvoorbeeld de jongste NIBE-jaardag, bestaat bij deze laatste instellingen in toenemende mate de behoefte om zich actiever op te stellen als aandeelhouder, welke behoefte hand in hand gaat met de bereidheid een groter deel van het vermogen in aandelen te beleggen. Daar komt dan nog bij dat men zich kan afvragen in hoeverre het voor langere tijd aanhouden van grotere pakketten aandelen in het bedrijfsleven een activiteit is die zich goed laat verenigen met, vooral, het algemene bankbedrijf: mogelijke 'conflicts of interest' met het kredietbedrijf en met het effectenbedrijf, juist ook naar het brede publiek toe, zijn niet op voorhand uitgesloten. Wat bij voorbeeld te denken van het beleggingsadvies van een bankinstelling die zelf in het betrokken bedrijf grootaandeelhouder is? Het anti-banque d'affaires-beleid in Nederland dan maar in zijn huidige vorm continueren? Nederland leeft niet op een eiland en het valt niet goed in te zien waarom Nederlandse banken in een verenigd Europa niet dezelfde vrijheden zouden mogen genieten als hun Franse, Duitse, Spaanse of andere collega's, die straks vrijelijk de Nederlandse thuismarkt op mogen en die dan dus wel in die zelfde Nederlandse bedrijven mogen participeren. Overigens valt het beleid niet eens te continueren, want het is voor een Nederlandse bank in een vrije Europese markt niet zo moeilijk om via een zelfstandige dochterbank elders in Europa te bereiken wat rechtstreeks onder Nederlands toezicht niet, maar onder ander EG-toezicht wel is toegestaan. En wanneer ten slotte banken gaan fuseren met verzekeringsmaatschappijen die wel op grote schaal in het aandelenkapitaal van bedrijven deelnemen, is het beeld uiteraard nog meer vervaagd. Een grotere vrijheid voor Nederlandse banken om in het aandelenkapitaal van niet-bancaire instellingen te kunnen participeren, is dan ook dringend gewenst. Met beschermingsconstructies heeft dit weinig of niets te maken, met een evenwichtiger uitgangspositie in een verenigd Europa des te meer.

M.J.L. Jonkhart